

แนวทางการปรับปรุงอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของไทย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ญาณวัฒน์ พลอยเทศ และ พิสิทธิ์ พงษ์รัตน์

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยฉบับนี้ เป็นการศึกษา ในส่วนของ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 654 เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของประเทศไทย ที่กฎหมายบัญญัติ ให้คิด ร้อยละ 15 ต่อปี หากมีการฝ่าฝืนกฎหมาย จะมีผลให้ในส่วนของดอกเบี้ยตกเป็นโมฆะ ไม่มีผลในทางกฎหมาย คงมีผลเฉพาะในส่วนของเงินต้นเท่านั้น นอกจากนี้ หาก ผู้ให้กู้ที่คิดดอกเบี้ยเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด จะมีความผิด ตามพระราชบัญญัติ ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ด้วย โดยการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ตามของ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มาตรา 654 และ ปรับปรุง พระราชบัญญัติ ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ให้มีความสอดคล้องกันเพื่อเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจต่อไป

วิธีการในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการ วิจัยทาง เอกสาร (Documentary Research) ศึกษาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย และ พระราชบัญญัติ ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ศึกษาจากกฎหมายต่างประเทศ ประกอบด้วย กฎหมายของมลรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา และ ในอาเซียน จากสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า รวมถึง การใช้วิธีการภาคสนาม(Field Research) ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured interview) และ การสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus group) เป็นต้น เพื่อรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลนำไปสู่การสังเคราะห์ต่อไป

ผลการวิจัยเอกสารพบว่า อัตราดอกเบี้ยที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงร้อยละ 15 ต่อปี หรือ 1.25 ต่อเดือน นั้น มีเหตุและผล ที่สำคัญคือ ก่อนที่จะประกาศใช้กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2468 ประเทศไทยคิด ดอกเบี้ยจากการกู้ยืมเงินในอัตรา 80 บาท ต่อ 1 บาท ต่อ เดือน หรือ ร้อยละ 1.25 บาท ต่อเดือน หรือ ร้อยละ 15 บาท ต่อปี และ ต่อมาจะมีประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2468 ก็ยังคง อัตราดอกเบี้ยไว้เช่นเดิม คือ ร้อยละ 1.25 บาทต่อเดือน หรือ ร้อยละ 15 บาท ต่อปี ด้วยซึ่งเวลา ได้ล่วงเลยมากกว่าร้อยปีแล้ว มีการเปลี่ยนแปลงอัตรา ค่าของเงินบาท อย่างต่อเนื่อง เป็นผลให้มีการกู้ยืมเงินนอกระบบเพิ่มมากขึ้น

ส่วนผลการสัมภาษณ์พบว่า ประชาชนที่เป็นกลุ่มผู้กู้ จำนวน 10 คน เห็นว่า อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 15 ปีหรือ ร้อยละ 1.25 ต่อเดือนเป็นอัตราที่ไม่เหมาะสมเนื่องจากการกู้ยืมเงินที่มีใช้สถาบันการเงิน มีการคิดอัตราดอกเบี้ยโดยเฉลี่ยอัตราร้อยละ 2 ถึง 5 ต่อเดือน ส่วนอัตราที่เหมาะสม น่าจะเป็น ร้อยละ 1.50 ต่อเดือนหรือร้อยละ 18 ต่อปี ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มผู้ให้กู้ ที่เห็นว่า อัตราดอกเบี้ยมีอัตราที่ไม่เหมาะสมเนื่องจากการเป็นกรกฎหมายที่มีการประกาศใช้มานาน ควรปรับเป็นอัตราร้อยละ 18 ปี และในภาคธุรกิจก็ยังมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน

แนวทางการปรับปรุง อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของไทย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามมาตรา 654 ควรมีการปรับปรุงให้เกิดความเหมาะสมกับสภาวะทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยมีลักษณะของกำหนดอัตราดอกเบี้ย จากเดิม ร้อยละ 15 ต่อปี เป็นอัตราร้อยละ 18 ต่อปี โดยอาศัย แนวของดอกเบี้ยของธนาคารเป็นหลักในการพิจารณา และ ผลการวิจัยพบว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยคิดดอกเบี้ยเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดได้ จึงดูจะไม่เป็นการยุติธรรม สำหรับผู้ให้กู้หรือเจ้าหนี้ ที่ มีใช้ สถาบันการเงิน ที่มีความเสี่ยงในการให้กู้ยืมเงินมากกว่าสถาบันการเงินต่าง ๆ

คำสำคัญ เงินกู้ ดอกเบี้ย

Abstract

The purpose of this research is to study the 15% interest rate on loan specified under Section 654 of the Civil and Commercial code, The violation of overcharging the interest will cause the interest to be null and void. The other penalty attached to this overcharged interest is the penalty under the law prohibiting the overcharge of interest Act BE.2475. This study is a review and basis to improve the interest rate charge under Section 654 of The Civil and Commercial Code.

The researcher will apply Qualitative research method . It is the Documentary research based upon The Civil and Commercial Code BE 2475, Act prohibiting overcharged interest and foreign laws such as State of Texas , USA and in Asean, Union Republic of Myanmar including Field Research as well as In Depth Interview, non structured interview and Focus group in order to collect data for analysis.

The result of the research has indicated that the 15% or 1.25% monthly interest rate was based upon the history of Thai custom charging interest rate at 1 for 80 Baht loan per month before the adoption of The civil and Commercial Code BE 2468. Thus the interest rate of 1.25 % monthly or 15 % annually has been continually maintained even the Baht exchange rate was fluctuated . Thus the increase of loan outside the banking system has been in use.

The result of an interview : A group of 10 participants were of the view that the 15% or 1.25% monthly rate was not practical because the loan charged by the non banking group was averaged at 2 to 5 % monthly. Therefore, the practical rate should be 1.5% monthly or 18% yearly. This will correspond with the general creditors group who viewed that the existing rate is outdated since the law has been in effect for a long period of time. The appropriate rate should be 18%. This view has been generally accepted by the business sector.

Key word loan interest

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มาตรา 654 บัญญัติเกี่ยวกับการคิดดอกเบี้ยไว้ว่า ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละสิบห้า ต่อปี ถ้าในสัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี เมื่อได้พิจารณามาตรา 654 จะเห็นได้ว่าเป็นการบัญญัติถึง ดอกเบี้ย ตามหลักการยืมใช้สิ่งเปลืองทั่วไป มิใช่การกู้ยืมเงิน แม้จะเป็นการยืมใช้สิ่งเปลืองชนิดหนึ่งก็ตาม แต่การคิดดอกเบี้ยเงินกู้ หากเกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปี ไม่สามารถลดลงมาให้เหลือร้อยละ 15 ต่อปีได้ แต่ต้องนำ พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 มาใช้บังคับ ซึ่งมีผลทำให้ดอกเบี้ยทั้งหมดเป็นโมฆะ และหากปรากฏว่า “ผู้กู้” สมควรใจที่จะจ่ายดอกเบี้ยเกินอัตราตามที่กฎหมายกำหนด แล้ว จะไม่มีฐานะตามกฎหมายในการเป็นผู้เสียหาย ไม่สามารถร้องทุกข์กล่าวโทษ “ผู้ให้กู้” ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4) ในส่วนคดีแพ่งโดยแนวคำพิพากษา ถือว่าเป็นการชำระหนี้ตามอำเภอใจ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 407 ด้วย มีผลให้ไม่สามารถเรียกดอกเบี้ยที่เกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดคืนได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 101/2554)

ในอดีตก่อนมี การประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับแรกเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2466 และถูกยกเลิกและประกาศใช้ใหม่เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2468 อัตราแลกเปลี่ยนเงินไทยในอดีต เป็นดังนี้ 4 สลึงเท่ากับ 1 บาท 4 บาท เท่ากับ 1 ตำลึง 20 ตำลึงเท่ากับ 1 ชั่ง 1 ชั่งจึงเท่ากับ 80 บาทต่อมาประเทศไทย ได้รับเอาวิวัฒนาการเกี่ยวกับการคิดดอกเบี้ยของต่างประเทศมาใช้ โดยนำเอาวิธีคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละมาใช้

ดังนั้น เมื่อเงินไทย 1 ชั่ง เท่ากับ 80 บาทจึงยังไม่ถึง 100 บาท แต่ประสงค์ที่จะคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ จึงต้องนำเงินเพิ่ม 20 บาทซึ่งเท่ากับเงิน 5 ตำลึงกับอีก 1 ชั่ง จึงจะได้เท่ากับ 100 บาท เมื่อต้องการคิดดอกเบี้ยให้เป็นอัตราร้อยละ แล้ว เงิน 100 บาท ซึ่งเท่ากับ 1 ชั่งกับอีก 5 ตำลึง ในส่วนของ 5 ตำลึง จึงเท่ากับ 1 ส่วน 4 ของ 1 ชั่ง เมื่อ 1 ชั่งเท่ากับ 80 บาท 1 ส่วน 4 ของ 80 บาทเท่ากับ 20 บาท คิดดอกเบี้ย 1 บาท อีก 1 ส่วน คือ 20 บาท จึงคิดดอกเบี้ย 1 ใน 4 ของ 1 บาท ซึ่งก็คือ 25 สตางค์

สรุปได้ว่า เงิน 100 บาท คิดดอกเบี้ย 1.25 บาทต่อเดือน เมื่อคูณกับจำนวนปีซึ่งเท่ากับ 12 เดือน จึงเท่ากับ ร้อยละ 15 ต่อปี จนปัจจุบันนี้ พ.ศ. 2558 แล้ว เวลาล่วงไปเกือบ 100 ปี ประเทศไทยไม่เคยแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย การคิดดอกเบี้ยตามกฎหมายในปัจจุบัน มีความแตกต่าง กับอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงินที่มีกฎหมายยกเว้นเกี่ยวกับการคิดดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด หรือ กฎหมายรองรับจำนำยังมี การคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 15 ต่อปี (สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์ , พ.ศ. 2551, หน้า 201)

1.2 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

1.2.1 วิวัฒนาการของกฎหมายเกี่ยวดอกเบี้ยที่เกิดจากการกู้ยืมเงิน

1) วิวัฒนาการเกี่ยวกับดอกเบี้ย ชาวอาหรับในยุคอนุอารยะธรรม (ยุคญาฮิลียะห์) ทำธุรกิจโดยนำเอาดอกเบี้ยเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ต่อมาอิสลาม มีบทกำหนดห้ามเรียกดอกเบี้ย เพื่อป้องกันการนำเอาระบบดอกเบี้ยมาใช้ สิ่งทีคลุมเครือหรือสงสัยว่าเป็นดอกเบี้ย จะถูกห้ามโดยเด็ดขาด ในราวปี ค.ศ. 1593 ยุโรปเริ่มละเมิดและฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งพระเจ้าในเรื่องของดอกเบี้ย ได้วางข้อกเว้นในข้อห้ามของดอกเบี้ยใน ทฤษฎีสินของคนบางกลุ่ม โดยอนุญาตให้ลงทุน โดยนำเอาระบบดอกเบี้ยมาใช้ได้ ซึ่งจะต้องผ่านการอนุมัติจากตุลาการเสียก่อน จากนั้นได้เกิดการฉวยโอกาสของคนที่มอำนาจในการดำเนินธุรกิจที่มีดอกเบี้ย โดยเฉพาะผู้นำบางคนก็นำ เอาระบบดอกเบี้ยมาใช้อย่างเปิดเผย ตัวอย่างเช่น สันตะปาปา ที่ 9 ทำธุรกิจโดยใช้ระบบดอกเบี้ย แต่ดอกเบี้ยยังไม่แพร่หลายและไม่ถือว่าเป็นกฎหมายที่ยอมรับกัน จนกระทั่งหลังจากการปฏิวัติฝรั่งเศส ข้อห้ามในเรื่องของ ดอกเบี้ย ได้ถูกยกเลิกไปด้วยการออกกฎหมายอื่นมาแทน การออกกฎหมายโดยยกเลิกข้อห้ามในเรื่อง ดอกเบี้ย เกิดขึ้น ด้วยกลุ่มชาวยิวในช่วงปฏิวัติฝรั่งเศส ด้วยสาเหตุดังกล่าว ธนาคารที่ใช้ระบบดอกเบี้ยจึงได้ เกิดขึ้น และในเวลาต่อมาได้มีมติจากสมัชชาสหประชาชาติในฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม ค.ศ. 1789 ว่า “อนุญาตให้ทุกคนสามารถจัดการบริหารทรัพย์สินโดยใช้ระบบดอกเบี้ยได้ ซึ่งจะต้องอยู่ในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้” (นรัวุฒิ วิทยศักดิ์พันธ์ , 2549, หน้า 180) จึงอาจถือได้ว่า ฝรั่งเศสเป็นประเทศแรกที่ละเมิดต่อบทบัญญัติทางด้านศาสนา และปลดศาสนาออกจากการดำรงชีวิต หลังจากนั้นยุโรปก็ได้ดำเนินรอยตามฝรั่งเศสในการละเมิดข้อบังคับทางด้านศาสนา หนึ่งในนั้นก็คือ ข้อห้ามในเรื่องของดอกเบี้ย แนวคิดเรื่องดอกเบี้ย เข้ามาในยุโรปโดยกลุ่มชาวยิว ซึ่งได้กำหนดการทำธุรกิจที่มีระบบดอกเบี้ยกับประเทศที่อยู่ภายใต้การปกครองของตะวันตกจนทำให้ระบบดอกเบี้ยแพร่กระจายไปในทุกธุรกิจการค้า และธนาคารต่าง ๆ จนกระทั่งทุกวันนี้

2) การเรียกดอกเบี้ย ในความหมายภาษาอังกฤษ คำว่า **Usury** และ **interest** “Usury” มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “Usuria” หมายถึง ความต้องการในอันที่จะได้รับผลตอบแทนจากการให้กู้ยืมเงินในจำนวนที่มากกว่าเงินที่ให้กู้ไปคำว่า Usury เดิมจะหมายถึงดอกเบี้ยเงินกู้ แต่อย่างไรก็ตามนี้ยังใช้นิยามการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเพื่อการแลกเปลี่ยนเงินตราด้วย ต่อมาในช่วงยุคใหม่ตอนต้น หลังจากที่การให้กู้ยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ยในอัตรปานกลาง โดยไม่สูงเกินนั้นได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินธุรกิจไป ทั่วโลกก็ได้มีการพูดถึงการให้กู้ยืมเงินโดยเรียกเก็บดอกเบี้ยในอัตราที่ไม่สมเหตุสมผลหรืออัตราที่สูงเกินไป หากมองในแง่ธุรกิจ เมื่อมีการให้

กู้เงินโดยการทำสัญญา และในการให้กู้นั้น ไม่เพียงแต่เพื่อให้ได้รับต้นเงินเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงจำนวนที่เพิ่มขึ้น อันเป็นการตอบแทนหรือชดเชยเพื่อการใช้จำนวนที่เพิ่มขึ้นนั้นถูกเรียกโดย ผู้ที่คิดว่าสิ่งนี้ชอบด้วยกฎหมายว่า “Interest” และถูกเรียกโดย ผู้ที่คิดว่าสิ่งนี้ไม่เป็นการชอบด้วยกฎหมายว่า “Usury” (รัษฎุฒิ วิทยศักดิ์พันธ์ ,2549, หน้า 190)

St. Thomas Aquinas นักทฤษฎีชาวคาทอลิก โต้แย้งว่า การเรียกดอกเบี้ยนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดี เพราะถือว่าเป็น การเรียกซ้ำซ้อน โดย Aquinas กล่าวว่า การเรียกดอกเบี้ยจากเงินกู้ยืมนั้นถือเป็น สิ่งผิดศีลธรรม ยุคกลาง (The Middle Ages) ของยุโรป โบสถ์คาทอลิกตำหนิและไม่เห็นด้วยอย่างรุนแรงกับผู้เรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา และเมื่อมีการฝ่าฝืน ผู้ปกครอง (The Crown) จะดำเนินการยึดทรัพย์สินหรือที่ดินของบุคคลที่ฝ่าฝืนการกระทำดังกล่าว คริสต์ศักราชที่ 13 ในประเทศอังกฤษ การเรียกดอกเบี้ยถือเป็น การเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา ต่อมาเมื่อมีการขยายตัว ของการค้า ความต้องการทางด้านเครดิตเพิ่มขึ้นตามไปด้วย และคำว่า Usury ได้ถูกกำหนดนิยามความหมายขึ้นใหม่ โดยหมายถึงเฉพาะการเรียกดอกเบี้ยในอัตราที่สูงเกินไปเท่านั้น ในปี ค.ศ. 1545 รัฐสภาแห่งประเทศอังกฤษได้ กำหนดอัตราดอกเบี้ยขั้นสูงที่ชอบด้วยกฎหมายขึ้น การเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราตามที่กฎหมายดังกล่าวกำหนดถือว่าเป็น Usury

เนื่องจากข้อห้ามเรื่องดอกเบี้ยเป็นคำบัญชาจากพระเจ้า เมื่อ นบีมุฮัมมัด ประกาศคำสอนอิสลาม ท่านได้ยืนยันคำสั่งห้ามเรื่องดอกเบี้ยเหมือนศาสดาก่อนๆเช่นกัน และท่านได้พูดถึงลักษณะอันหลากหลายและโทษอันรุนแรงของดอกเบี้ยว่า “ดอกเบี้ยมีเจ็ดสิบประเภทด้วยกัน ความรุนแรงของมันอย่างน้อยที่สุดเท่ากับชายคนหนึ่งผิด ประเวณีกับแม่ของตัวเอง”เมื่อการค้าของโลกลุ่ขยายตัวในศตวรรษที่ 13 ความต้องการเงินเพื่อทำการค้าจึงมีมากขึ้นเป็น เงามตามตัว แม้โลกจะประณามดอกเบี้ย แต่เพราะความโลภ นายทุนเงินกู้จึงอ้างเหตุผลว่าพ่อค้าและนักธุรกิจกู้เงินไป ทำการค้า เขาควรที่จะได้รับส่วนแบ่งจากกำไรแก่ตนบ้าง ส่วนพ่อค้าก็ยินยอมที่จะจ่ายดอกเบี้ยให้เพราะตัวเองสามารถ นำเงินไปทำกำไรได้ เมื่อต่างฝ่ายต่างเห็นว่าเป็นเรื่องยุติธรรม ดอกเบี้ยจึงเป็นที่ยอมรับและได้ถูกเรียกด้วยคำใหม่ ในภาษาอังกฤษว่า interest ซึ่งมีความหมายถึงดอกเบี้ยที่ชอบด้วยกฎหมาย

3) เหตุผลที่อัตราดอกเบี้ยเงินกู้หรือระบบสูงกว่าในระบบ มี 4 ประการ คือ

ประการที่ 1 ต้นทุนค่าเสียโอกาสของเงินให้กู้ ซึ่งได้แก่ ผลตอบแทนสูงสุดจากกิจกรรมที่ผู้ให้กู้ยอม เสียสละ แต่ละคนจึงมีทัศนะเกี่ยวกับความเสี่ยงต่างกัน

ประการที่ 2 ต้นทุนธุรกรรม การปล่อยเงินกู้ ซึ่งประกอบไปด้วยต้นทุน 3 ส่วน คือ ต้นทุนในการ คัดเลือกลูกค้า ต้นทุนในการบริหารเงินกู้ และ ต้นทุนของการติดตามทวงหนี้หรือบังคับหนี้

ประการที่ 3 ค่าธรรมเนียมตอบแทนความเสี่ยง (Risk Premium) ซึ่งการกู้ยืมเงินเป็นกิจกรรมที่มีความ เกี่ยวพันกับหนี้สูญ สูง ซึ่งความเสี่ยงเหล่านี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการชำระหนี้ของผู้กู้

ประการที่ 4 กำไรจากการผูกขาด คือ ส่วนเกินระหว่างอัตราดอกเบี้ยกับต้นทุนค่าเสียโอกาสของ เงินให้กู้ รวมถึง ต้นทุนธุรกรรม

1.2.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ยเงินกู้ของประเทศไทย

1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 บัญญัติให้ดอกเบี้ยที่คิดเกิน ร้อยละ 15 ต่อปี ต้องลดลงมาให้เหลือไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปีนั้น เป็นดอกเบี้ยของการยืมใช้สิ่งเปลี่ยนแปลงทั่วไปมิใช่ดอกเบี้ยที่เกิดจากการ กู้ยืมเงิน ดังนั้นเมื่อมีการคิดดอกเบี้ยจากการยืม (ที่มีใช้การกู้ยืมเงิน) ต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและ พณิชย์ มาตรา 654 คือ ต้องลดดอกเบี้ยที่เกินลงมาให้เหลือไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี

แต่พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 มาตรา 3 เป็นบทกฎหมายเฉพาะเจาะจงที่ บัญญัติถึงการคิดดอกเบี้ยที่เกิดจากเงินกู้ยืมที่เกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปีว่าเป็นความผิดอาญาซึ่งมีโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ และดอกเบี้ยนั้นเป็นโมฆะทั้งหมด การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับ การคิดดอกเบี้ยทั้งประมวล

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ในปัจจุบันมีแต่คดีที่เจ้าหน้าที่ฟ้องร้องบังคับคดีที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ตามสัญญา ซึ่งเป็นคดีแพ่งเท่านั้น

ส่วนคดีที่ลูกหนี้ฟ้องร้องเจ้าหน้าที่คิดดอกเบี้ยเกินอัตราด้วยตนเองนั้นไม่มีเลย เหตุผลคือลูกหนี้ไม่สามารถฟ้องเจ้าหน้าที่ได้เพราะไม่ได้เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย เพียงแต่ลูกหนี้ที่ถูกฟ้องคดีแพ่งมักจะยกเอาพระราชบัญญัติขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในทางแพ่งเท่านั้น (ปริศนา สมศักดิ์โยธิน, 2544 ,หน้า66-67)

2) พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 เหตุผลของคณะกรรมการในการตราพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา (อดุล ขาวลอบ, 2542, หน้า 25-26) รัฐบาลเห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 654 นั้น ได้บัญญัติถึง การคิดดอกเบี้ยของการยืมใช้สิ้นเปลืองเท่านั้น มิได้บัญญัติถึงดอกเบี้ยที่เกิดจากการกู้ยืมเงิน ให้ชัดเจน จึงไม่มีสภาพบังคับเกี่ยวกับการคิดดอกเบี้ยที่เกิดจากเงินที่กู้ยืม ทำให้นายทุนเงินกู้ในสมัยนั้นคิดดอกเบี้ยเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด จึงได้ตรากฎหมายออกมาบังคับแก่ผู้ให้กู้เพื่อให้คิดดอกเบี้ยตามที่กฎหมายกำหนด (ประกาศราชกิจจานุเบกษา ลำดับที่ 49 464 ลงวันที่ 26 ตุลาคม 2475) หากพิจารณาถึงคำแถลงการณ์ของคณะกรรมการราษฎรเกี่ยวกับพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ย เกินอัตรา พ.ศ. 2475 จะพบว่า เมื่อกล่าวถึงความจริงโดยทั่วไปในขณะที่กฎหมายห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรายังไม่ได้ประกาศใช้บังคับนั้น ปรากฏว่ามีการเรียกดอกเบี้ยในอัตราสูงกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีอยู่แล้ว โดยทั้งฝ่ายเจ้าหนี้และลูกหนี้ต่างฝ่ายต่างหลีกเลี่ยงกฎหมาย คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ซึ่งกำหนดห้ามมิให้คิดอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปี ถ้าในสัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละ 15 ต่อปี โดยคณะกรรมการราษฎรให้เหตุผลในเรื่องนี้ว่าเพราะฝ่ายหนึ่งอยากได้ อีกฝ่ายหนึ่งกลัวความจำเป็นบังคับ จนในที่สุดก็ได้ผลอันไม่พึงปรารถนา อันเป็นการแสดงให้เห็นว่า แม้ว่าเดิมกฎหมายจะได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยห้ามคิดดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราร้อยละ 15 ต่อปีก็ตาม แต่ในทางปฏิบัตินั้นหาได้เกิดผลบังคับตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายไม่ กล่าวคือ ยังคงมีการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราปรากฏให้เห็นอยู่ ทั้งนี้เนื่องด้วยความจำเป็นบังคับ เพราะผู้ให้กู้เป็นฝ่ายที่มีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจเหนือกว่า กอปรกับความจำเป็นที่ต้องหาแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาประกอบอาชีพหรือใช้สอยตามความจำเป็น จึงทำให้ทั้งผู้ให้กู้และผู้กู้ต่างฝ่ายต่างหลีกเลี่ยงกฎหมาย แม้ว่าผู้กู้จะมีไฉนยอมพร้อมใจด้วยก็ตาม ซึ่งหากตนไม่จำยอมก็จะมิได้รับเงินในเมื่อสถานการณ์ของการกู้ยืมไม่เป็นไปในทางอันควรเช่นนี้ รัฐบาลจึงได้ตรากฎหมายห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราออกใช้บังคับ (นัฐวุฒิ วิทยศักดิ์พันธ์ , 2549, หน้า 112)

1.2.3 ปัจจัยหลักอันเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องกู้ยืมเงิน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมของไทย ทำให้เกิดระบบสังคมแบบบริโภคนิยม ประกอบกับรายได้น้อย จึงทำให้ต้องกู้ยืมเงินและเกิดเป็นภาระหนี้สินในที่สุด ปัจจัยด้านสังคม เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีพื้นฐานของการให้และการมีส่วนร่วมเป็นที่ตั้งบางครอบครัวต้องอุปการะ และสงเคราะห์คนในครอบครัวจำนวนมาก ทำให้มีรายจ่ายสูงถ้ารายได้น้อยพอเพียงกับรายจ่ายก็จะเกิดหนี้สินตามมาในที่สุด และ ปัจจัยส่วนตัว เช่น ไม่รู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงินสุรุ่ยสุร่าย และความไม่พอเพียงในการ ดำเนินชีวิต ตลอดจนไม่สามารถควบคุมจิตใจตนเองได้ (เพ็ญศรี พิทักษ์ธรรม มัชฌิมมาภิโร, 2551 หน้า 57) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าต้องเปลี่ยนแปลงค่านิยมในการเลียนแบบ สร้างจิตสำนึกของการประหยัดและอดออม โดยการกู้ยืมเงินอันนำไปสู่ เรื่องดอกเบี้ย ภายใต้โครงสร้างระบบสินเชื่อของไทย ได้แบ่งลักษณะของการกู้ยืมเงินออกเป็น

1) การกู้ยืมเงินในระบบ ได้แก่ การกู้ยืมเงินจากแหล่งสถาบันการเงินที่ได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งถูกต้องตามกฎหมาย เช่น ธนาคาร สหกรณ์ เป็นต้น

2) การกู้ยืมเงินนอกระบบ ได้แก่ การกู้ยืมเงินจากแหล่งนอกสถาบันการเงินที่เป็นแหล่งเงินกู้ที่ไม่ได้รับการจดทะเบียนอย่างถูกต้อง

1.2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการกู้ยืมนอกระบบ ความสัมพันธ์ของปริมาณเงินกู้ในตลาดสินเชื่อในระบบกับปริมาณเงินกู้นอกระบบ จะขึ้นอยู่กับผู้ให้กู้ที่เป็นพ่อค้าและบริษัทธุรกิจ หุ้นส่วน เพราะนายทุนทั้งสองประเภทเป็น

ผู้ที่ทำธุรกิจเชื่อมโยงระหว่าง 2 ตลาด เช่น การเพิ่มหรือการลดวงเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ จะส่งผลถึงปริมาณ เงินกู้ นอกระบบ แต่การขึ้นหรือลดอัตราดอกเบี้ยในระบบจะไม่กระทบต่ออัตราดอกเบี้ยเงินกู้นอกระบบ วัตถุประสงค์นั้น มีใช้เพื่อต้องการกำไรจากการค้าเท่านั้น แต่ยังสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารและยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ด้านอื่น ๆ ด้วย และมีโอกาสตลาดสินเชื่อหรือให้กู้เงินมากขึ้นด้วย นายทุนผู้ให้กู้ไม่ชอบให้ผู้กู้เงินจากหลายแหล่ง เพราะจะทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลของนายทุนเกี่ยวกับความสามารถในการจ่ายเงินกู้ในอนาคตผิดพลาดเพราะแม้ว่านายทุนผู้ให้ กู้จะสามารถประเมินรายได้ในอนาคตของผู้กู้ได้ แต่จะประเมินความสามารถในการจ่ายเงินไม่ได้ ที่ผู้กู้ยอมเสียดอกเบี้ย สูง ๆ มิใช่ว่าจะได้รับ การ กู้เสมอไป เพราะนายทุนจะประเมินว่ามีความเสี่ยงสูงทันที ตรงกันข้ามนายทุนผู้ปล่อย กู้ ยินดีได้รับดอกเบี้ยที่ต่ำมากกว่า หากทราบว่าผู้กู้เป็นผู้ที่มีคุณภาพดี (นฤมล อินทโฉม , พ.ศ.2554, หน้า 78)

1.2.5 กฎหมายเกี่ยวกับดอกเบี้ยของต่างประเทศ

1) สหรัฐอเมริกา กฎหมายเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินของ รัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา ได้แยกประเภทของ เงินกู้ยืมไว้หลายประเภท ได้แก่ การกู้ยืมเงินเพื่อการประกอบธุรกิจ การกู้ยืมเงินเพื่อการลงทุน การกู้ยืมเงินเพื่อที่อยู่ อาศัย หรือการกู้ยืมเงินเพื่อใช้สอยในครัวเรือน และผู้ให้กู้จะต้องลงทะเบียนเป็นผู้ประกอบธุรกิจให้กู้ยืมเงินด้วย ความหมายของคำว่า “เจ้าหนี้” และ “ลูกหนี้” เป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากการกำหนดขอบเขตการบังคับใช้กฎหมาย ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา “ลูกหนี้” หมายความว่า บุคคลผู้ซึ่งได้รับเงินกู้หรือมิฉะนั้นได้รับการให้สินเชื่อ แต่ทั้งนี้หา ได้หมายความว่ารวมถึง ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ผู้ค้ำประกัน ผู้รับรอง หรือบุคคลใดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ประมวล กฎหมายการเงินแห่งมลรัฐเท็กซัส ระบุว่า “เจ้าหนี้” หมายความว่า บุคคลผู้ให้กู้เงินหรือให้สินเชื่อ แต่ไม่ได้ หมายความว่ารวมถึง เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา โดยสหรัฐอเมริกาให้อำนาจแต่ละ รัฐ ในการออกกฎหมายที่กำหนดอัตรา ดอกเบี้ยขั้นสูงที่ชอบด้วยกฎหมายขึ้น การกำหนดอัตราดอกเบี้ยนั้นในแต่ละมลรัฐจะแตกต่างกัน เช่น รัฐเท็กซัส กำหนดอัตราดอกเบี้ยอย่างสูงไว้ในอัตราร้อยละ 10 ต่อปี (เดิมร้อยละ 12 ต่อปี) และประเภทของเงินกู้ เช่น การเรียก ดอกเบี้ยของเงินกู้เพื่อการอุปโภคนั้นเพดานของอัตราดอกเบี้ยจะสูงกว่าเงินกู้จำนองบ้าน เป็นต้นซึ่งการให้อำนาจแต่ละ มลรัฐสามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยเท่าไรก็ได้ และกำหนดอัตราดอกเบี้ยในกรณีที่มีได้ตกลงกันไว้ในสัญญาอย่างชัด เจนเพียงร้อยละ 6 ต่อปี เท่านั้น

2) สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า มิได้บัญญัติเกี่ยวกับจำนวนเงินที่จะต้องมีจำนวนเท่าไรและ ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้กู้เป็นสำคัญเหมือนกับของประเทศไทย แต่กำหนดให้ผู้ให้กู้ไม่ว่าจะเป็นสถาบัน การเงินหรือไม่ก็ตาม ต้องลงทะเบียนเป็นผู้ประกอบธุรกิจเงินกู้ด้วย (ภาคภูมิ เวทย์วิทย์นาวัฒน์ , 2556, หน้า 115) หากฝ่าฝืนก็จะมีโทษทางอาญาตามกฎหมายของสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า มีได้ให้นิยามของคำว่าเจ้าหนี้ หรือลูกหนี้ ไว้ เพียงแต่กำหนดให้ผู้ให้กู้ยืมหรือเป็น ผู้ประกอบธุรกิจให้กู้ยืมจะต้องลงทะเบียนการเป็นผู้ให้กู้ยืมตามกฎหมาย Money Lenders Act 1945 เท่านั้นสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ว่า หากเป็นการกู้ยืมเงินที่ ไม่มีหลักประกัน ก็สามารถเรียกดอกเบี้ยได้ในอัตราร้อยละ 18 ต่อปี แต่ถ้าหากมีหลักประกันก็เรียกดอกเบี้ยได้เพียง ร้อยละ 12 ต่อปีเท่านั้น แต่ถ้าไม่ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ในสัญญาผู้ยืมเงินเลย ก็จะถือว่าสัญญาผู้ยืมเงินนั้นตกเป็น โฆษณาทั้งหมดทั้งในส่วนของต้นเงินและดอกเบี้ย เพราะถือว่าขัดต่อกฎหมาย (Money Lenders Act 1945)

2. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการอัตราดอกเบี้ยที่เกิดจากเงินกู้ยืมเงินของต่างประเทศ
- 2) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินทั้งของไทยและต่างประเทศ
- 3) เพื่อเสนอแนะ ปรับปรุง แก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืมเงิน การคิดดอกเบี้ย และอัตราโทษทาง อาญาเกี่ยวกับการคิดดอกเบี้ยเกินอัตราเพื่อให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสภาวะในปัจจุบันยิ่งขึ้น

3. ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) ในงานวิจัยทางนิติศาสตร์การค้นคว้าจากเอกสารประเภทต่าง ๆ ที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารสำคัญดังต่อไปนี้

- กฎหมายของประเทศไทย ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475

- กฎหมายเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา รัฐบัญญัติแห่ง มลรัฐเท็กซัส หมวด 16 มาตรา 11 เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย ประมวลกฎหมายการเงินเกี่ยวกับการ ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราแห่งมลรัฐเท็กซัส

- กฎหมายเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินและการคิดดอกเบี้ยของสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า สัญญาสินเชื่อ ตามกฎหมายพม่า Interest Act 1893 Usurious Loans Act 1918, Money Lenders Act 1945 Financial Institution of Myanmar Law 1990 Central Bank of Myanmar Law 1990 Microfinance Law 2011

- บทความวิชาการ วิทยานิพนธ์ และคำพิพากษาของศาลฎีกาของไทย

3.2 การวิจัยภาคสนาม (Field Research)

1) การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview)

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง นักกฎหมาย นักวิชาการ จำนวน 5 คน

2) การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured interview)

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ชุมชนจากบุคคลทั่วไป จำนวน 5 คน

3) การสัมภาษณ์แบบ กลุ่ม (Focus Group)

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง บุคคลที่ใช้บริการเงินกู้และผู้ให้กู้ จำนวน 10 คน

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยจะดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) ขั้นตอนการวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้นำมาทำการวิเคราะห์ โดยการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งอาศัย แนวคิด ทฤษฎี หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหางานวิจัยเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (Comparative Analysis)

2) ขั้นตอนการวิเคราะห์ภาคสนาม เมื่อได้ดำเนินการสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยจะได้นำคำให้สัมภาษณ์ของบุคคลที่ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ตามประเด็นคำถามแล้วจัดทำเป็นรายงานการสรุปผลการให้สัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาดำเนินการวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับประเด็นงานวิจัย

3) ขั้นตอนการสังเคราะห์ข้อมูลทั้งส่วนงานวิจัยเอกสารและงานวิจัยภาคสนาม โดยการศึกษ้อัตราดอกเบี้ยที่เกิดจากการกู้ยืมเงิน รวมทั้งอัตราโทษทางอาญาตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ตลอดจนการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืมเงินและอัตราดอกเบี้ยของต่างประเทศ เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมประเทศไทยต่อไป

4 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

4.1 แบบสอบถาม แบบมีโครงสร้าง

4.2 แบบสอบถาม แบบไม่มีโครงสร้าง

5 สมมติฐานของการวิจัย

4.1 การติดดอกเบีย้การกู้ยืมเงินระหว่างบุคคลธรรมดา ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้ เวลาผ่านไปเกือบ 100 ปีแล้ว ไม่เคยมีการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ของสังคมในปัจจุบันเลยอันเป็นเหตุให้เกิดการกู้ยืมเงินนอกระบบขึ้นและเป็นต้นเหตุของปัญหาต่าง ๆ มากมาย ทั้งปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ โดยมีสมมติฐานว่า การปรับอัตราดอกเบี้ยจากเดิมร้อยละ 15 ต่อปีให้เพิ่มขึ้นน่าจะส่งผลดีในหลายเรื่อง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ และสังคม ต่อไป

4.2 การปรับปรุง พระราชบัญญัติ การเรียกดอกเบี้ยเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด พ.ศ. 2475 ควรมีการปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับดอกเบี้ยการกู้ยืมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะส่งผลต่อการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

6.กรอบการวิจัย

ศึกษาแนวคิดหลักเกณฑ์การติดดอกเบีย้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมทั้งอัตราโทษอาญาตามพระราชบัญญัติห้าเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 มาตรา 3 และกฎหมายเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินของมลรัฐเท็กซัส ประเทศสหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า

7 ผล การวิจัย

7.1 อัตราดอกเบี้ยตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654

1) กรณี มีข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยในสัญญา แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

กรณีแรก ที่ไม่ใช้การกู้ยืมเงิน หากเกินกว่ากฎหมายกำหนดร้อยละ 15 ต่อปี ต้องลดลงมาเป็นร้อยละ 15 ต่อปี

กรณีที่สอง ที่เป็นการกู้ยืมเงิน หากเกินกว่ากฎหมายกำหนดร้อยละ 15 ต่อปีให้ถือว่าดอกเบี้ยเป็นโมฆะทั้งหมด ตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 มาตรา 3

กรณีศึกษา คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3994/2540 แม้ในหนังสือสัญญากู้ซื้อ ข. จะมีข้อความว่า การกู้ยืมเงินครั้งนี้ไม่มีดอกเบี้ย แต่ข้อความตอนต้นระบุว่าผู้กู้ยอมให้ดอกเบี้ยซึ่งละ 1 บาท ต่อเดือนนับแต่วันทำสัญญา และผู้กู้ยังได้บันทึกไว้ตอนท้ายของสัญญาว่าถ้าไม่ชำระหนี้ตามสัญญาใน 2 ปี ยินยอมให้ติดดอกเบีย้นับจากวันครบสัญญา แสดงให้เห็นว่า ผู้กู้ยอมรับผิดชำระหนี้ดอกเบี้ยอัตราซึ่งละ 1 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 15 ต่อปี) นับแต่วันครบกำหนดชำระหนี้ หากผู้สัญญาไม่ได้ตกลงกำหนดอัตราดอกเบี้ยซึ่งจะใช้อัตราร้อยละ 7 ครั้งต่อปี ตาม ป.พ.พ. มาตรา 7

กฎหมายของประเทศไทย ให้ติดดอกเบีย้จากการกู้ยืมเงินได้ไม่เกินร้อยละ 15 ต่อปี โดยไม่ได้แยกประเภทของ เงินกู้ โดยอาศัยหลักการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สามารถติดดอกเบีย้ได้ในอัตราร้อยละ 1.25 ต่อเดือน หรือ ร้อยละ 15 ต่อปีเท่านั้น แต่กรณี ของ สถาบันการเงิน สามารถที่จะติดดอกเบีย้ได้มากกว่าร้อยละ 15 ต่อปี ตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย

กฎหมายของ ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แยกประเภทของการกู้ยืมเงินไว้หลายประเภท อาทิ การกู้ยืมเงินเพื่อการลงทุน การกู้ยืมเงินเพื่อการค้า การกู้ยืมเงินเพื่อที่อยู่อาศัย หรือการกู้ยืมเงินเพื่อการใช้สอยในครัวเรือน ซึ่งอัตราดอกเบี้ยก็จะแตกต่างกันไป จะอยู่ในอัตราไม่เกินร้อยละ 10 ต่อปีในปัจจุบัน (เดิมมีอัตราร้อยละ 12 ต่อปี)

กฎหมายของ ประเทศพม่า เนื่องจากเป็นประเทศที่ปกครองโดยเผด็จการทางทหารมาเป็นเวลานาน ลักษณะของการกู้ยืมเงินจึงยังไม่มีรูปแบบที่ซับซ้อนมากนัก ซึ่งกฎหมายได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้เป็นสองอัตราด้วยกันคือ หากเป็นการกู้ยืมเงินที่ไม่มีหลักประกัน ให้ติดดอกเบีย้ได้ในอัตราร้อยละ 18 ต่อปี แต่หากเป็นการกู้ยืมเงินที่มีหลักประกัน ก็ให้ติดดอกเบีย้ได้ในอัตราร้อยละ 12 ต่อปี

2) กรณีมิได้กำหนดดอกเบี้ยกันไว้ในสัญญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 7 บัญญัติว่า “ ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กัน และมีได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันชัดแจ้ง ให้ใช้อัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี” ศาลฎีกา ได้วางหลักการสำคัญไว้ใน คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1759/2545 ความว่า สัญญากู้ยืมเงินไม่ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้เพียงแต่ให้จำเลยชำระดอกเบี้ยทุกวันสิ้นเดือนจนกว่าจะชำระต้นเงินแก่โจทก์ครบถ้วน โจทก์มีสิทธิคิดดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัดอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ตาม ป.พ.พ. มาตรา 7 แม้จำเลยจะชำระดอกเบี้ยแก่โจทก์อัตราร้อยละ 2 บาทต่อเดือน ก็เป็นการชำระดอกเบี้ยตามอำเภอใจโดยรู้ว่าตนไม่มีความผูกพันที่จะต้องชำระ จำเลยจึงหาสิทธิจะได้รับดอกเบี้ยที่ชำระไปแล้วคืนไม่ แต่เมื่อสัญญากู้ยืมเงินมิได้กำหนดเวลาให้จำเลยคืนเงินที่กู้ยืมและไม่ปรากฏว่าโจทก์ได้บอกกล่าวให้จำเลยคืนเงินดังกล่าวภายในเวลาที่กำหนดไว้ตามมาตรา 652 กรณีจึงไม่อาจกล่าวได้ว่าหลังจากที่จำเลยชำระดอกเบี้ยของเดือนสุดท้ายให้แก่โจทก์เป็นวันผิดนัด แต่ถือว่าจำเลยผิดนัดและเสียดอกเบี้ยตั้งแต่วันฟ้องเป็นต้นไป

สัญญากู้ยืมเงินไม่ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ ผู้ให้กู้มีสิทธิคิดได้เพียง ร้อยละ 7.5 ต่อปี แม้ผู้กู้จะชำระดอกเบี้ยทุกเดือน และ แม้ผู้กู้ได้ชำระเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดผู้กู้ย่อมไม่มีสิทธิเรียกคืน ประเด็น นี้ตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยในกรณีที่สัญญาไม่ปรากฏข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยไว้ในอัตรา ร้อยละ 6 ต่อปี ส่วนกฎหมายสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า บังคับว่าสัญญากู้ยืมนั้นจำเป็นต้องมีค่าตอบแทนอย่างใดอย่างหนึ่งตามหลักกฎหมายสัญญาทั่วไปซึ่งอาจจะเป็นดอกเบี้ยหรือไม่ก็ได้ แต่ทั้งนี้หากไม่ได้กำหนดค่าตอบแทนให้ผู้ให้กู้ใด ๆ ไร่เลย ย่อมทำให้สัญญานั้นเป็นโมฆะ นอกเสียจากเข้าข้อยกเว้นอื่นตาม Contract Act 1872 นอกจากนี้หากสัญญากู้ยืมนั้น ไม่กำหนดให้ชัดเจนว่ามีดอกเบี้ยหรือไม่ หรือเพียงแต่กำหนดว่าให้มีดอกเบี้ยแต่ไม่ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ให้ชัดเจน ก็ไม่อาจบังคับเรียกดอกเบี้ยสำหรับการให้เงินกู้ยืมได้ อีกทั้งเอกสารนั้นยังคงเป็นโมฆะด้วย

7.2 อัตราดอกเบี้ย ตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475

ผลการวิจัยพบ ประเด็นสำคัญ 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 ปัญหาความล้าหลังของกฎหมาย เนื่องจากพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ได้บังคับใช้มาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2475 มีบทบัญญัติ 4 มาตรา โดยบทมาตราที่กำหนดความผิดนั้นอยู่ในมาตรา 3 และ 4 ซึ่งบังคับใช้มาจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2557) เป็นเวลา 82 ปีแล้ว แต่เนื้อหาของกฎหมายก็มิได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือยกเลิกแต่อย่างใด ในขณะที่สังคมมีความก้าวหน้าขึ้นทุกขณะ โครงสร้างสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น มีการดำเนินธุรกิจใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย โดยลักษณะของการกระทำความผิดบัญญัติเฉพาะกรณีที่เป็น “การให้กู้ยืมเงิน” เท่านั้น ดังนั้น เจ้าหนี้จึงมักหลีกเลี่ยงกฎหมายด้วยการทำสัญญาประเภทอื่น เมื่อมีคดีเกิดขึ้นจึงไม่อยู่ในข้อห้ามของพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้

ประการที่ 2 ปัญหาด้านการดำเนินคดีอาญา ผู้กู้ มิใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย การให้กู้ยืมเงินโดยเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา เนื่องจากผู้กู้ยินยอมให้เรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา จึงถือว่าผู้กู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด และไม่เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยเนื่องจากขาดองค์ประกอบของการเป็นผู้เสียหายตามกฎหมาย และทำให้ผู้กู้ไม่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาเอาผิดกับผู้ให้กู้ได้ เนื่องจากตนเองมิใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยหรือไม่เป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4) ที่จะมีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้ตามมาตรา 28 (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 968/2479 และ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1281/2503)

ในส่วนของ สภาพบังคับทางกฎหมาย พบว่า มีโทษทางอาญา 2 ประการ คือ โทษจำคุกและ โทษปรับ โทษจำคุกเป็นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมชั่วคราวหนึ่ง อีกทั้งยังทำให้บุคคลเกิดความเกรงกลัว เนื่องมาจากการถูกจำกัดเสรีภาพอีกด้วยโทษปรับเป็นโทษที่บังคับ เอาแก่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด ในการนำโทษทางอาญามันบังคับใช้แก่การกระทำความผิดข้อหาเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรานั้นพบว่า มีการบังคับใช้โทษทางอาญาน้อยมาก โดยมีสถิติดังต่อไปนี้ (เอกสารของสำนักศาลยุติธรรม,2550 ,หน้า 225)

มกราคม ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2549

ประเภทศาล	การพิจารณาคดี	คดีที่เสร็จการพิจารณา
ศาลฎีกา	-	-
ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค 1-9	42	8
ศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร	126	95
ศาลจังหวัด	58	80
ศาลแขวง	58	15

จะเห็นได้ว่าจากสถิติในปี พ.ศ. 2549 มีการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ให้กู้ จำนวนน้อย เนื่องจาก คดีข้อหาเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรามีลักษณะพิเศษต่างจากคดีประเภทอื่น ตรงที่ผู้เสียหายอันได้แก่ผู้กู้ ยินยอมให้มีการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราได้ในบางกรณีกลับปรากฏด้วยว่าผู้กู้ให้ความร่วมมือกับเจ้าหนี้ในการหลีกเลี่ยงพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ เพราะตนเองมีความเดือดร้อน ต้องการใช้เงินและไม่สามารถขอกู้เงินจากแหล่งเงินในระบบได้ แม้จะต้องเสียดอกเบี้ยจำนวนมากก็ตาม และเมื่อตนเองยินยอมให้เรียกดอกเบี้ยเกินอัตราได้ ศาลจะถือว่าผู้กู้มิใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยและไม่สามารถฟ้องคดีอาญาได้ เป็นเหตุให้บทบาทของการบังคับโทษทางอาญาตามกฎหมายฉบับนี้มีจำนวนน้อย

ประการที่ 3 ข้อแตกต่างระหว่างการกู้ยืมในระบบกับการกู้ยืมนอกระบบ

1. ระยะเวลาในการดำเนินการขอกู้ การกู้ยืมในระบบมีขั้นตอนในการดำเนินการ เช่น ขั้นตอนในการดำเนินการสัมภาษณ์ สอบถามข้อมูลลูกค้า ขั้นตอนการพิจารณาหลักประกัน การดำเนินการขออนุมัติวงเงินฯ ส่วนการกู้ยืมนอกระบบพบว่า การพิจารณาให้กู้ยืมจะใช้เวลาน้อยกว่าการกู้ยืมในระบบมาก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจในเงื่อนไขที่ตกลงกันระหว่างนายทุนผู้ให้กู้กับผู้กู้

2. อัตราดอกเบี้ย การกู้ยืมเงินในระบบจะมีขั้นตอนและต้องใช้เวลาอย่างมาก แต่อัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าการกู้ยืมเงินจากนอกระบบมาก

3. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่าง ๆ การกู้ยืมเงินในระบบจะมีค่าใช้จ่ายมาก เช่น ค่าพาหนะในการดำเนินการติดต่อกับธนาคาร ซึ่งผู้กู้ในระบบจะต้องดำเนินการติดตามเรื่องสม่าเสมอ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสำรวจหลักประกัน ค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนจำนอง และค่าใส่หุ้ยต่าง ๆ

8 อภิปรายผล

ผลของงานวิจัย เรื่อง แนวทางการปรับปรุงอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของไทย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อได้วิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับดอกเบี้ยของไทย กับกฎหมายเกี่ยวกับดอกเบี้ยของต่างประเทศ มีผลการอภิปรายดังนี้

8.1 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยกำหนดดอกเบี้ยที่เกิดจากการยืมเงิน ทุกประเภทในอัตราร้อยละ 15 ต่อปี โดยมีได้แยกประเภทอัตราดอกเบี้ยที่เกิดจากการกู้ยืม เว้นแต่ถ้าเป็นสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถเข้าไปควบคุมดูแลแล้ว สามารถที่จะคิดดอกเบี้ยเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดได้ตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย หรือ หากมิได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยที่เกิดจากการกู้ยืมเงินไว้โดยชัดแจ้ง ก็สามารถเรียกดอกเบี้ยในกรณีดังกล่าวได้ร้อยละ 7.5 ต่อปีเท่านั้น

8.2 ประเทศสหรัฐอเมริกาให้อำนาจแต่ละมลรัฐในการออกกฎหมายที่กำหนดอัตราดอกเบี้ยขั้นสูงที่ขอบด้วยกฎหมายขึ้น การกำหนดอัตราดอกเบี้ยนั้นในแต่ละมลรัฐจะแตกต่างกันทั้งอัตราดอกเบี้ย เช่น ในมลรัฐเท็กซัสกำหนดอัตราดอกเบี้ยอย่างสูงไว้ในอัตราร้อยละ 10 ต่อปี (เดิมร้อยละ 12 ต่อปี) และประเภทของเงินกู้ เช่น การเรียกดอกเบี้ย

ของเงินกู้เพื่อการอุปโภคนั้นเพดานของอัตราดอกเบี้ยจะสูงกว่าเงินกู้จำนวนบ้าน เป็นต้น ซึ่งการให้อำนาจแต่ละมลรัฐสามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยเท่าไร และกำหนดอัตราดอกเบี้ยในกรณีที่มีได้ตกลงกันไว้ในสัญญาอย่างชัดเจนเพียงร้อยละ 6 ต่อปี เท่านั้น

8.3 ประเทศพม่า กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ว่า หากเป็นการกู้ยืมเงินที่ไม่มีหลักประกัน ก็สามารถเรียกดอกเบี้ยได้ในอัตราร้อยละ 18 ต่อปี แต่ถ้าหากมีหลักประกันก็เรียกดอกเบี้ยได้เพียงร้อยละ 12 ต่อปีเท่านั้น แต่ถ้าไม่ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ในสัญญากู้ยืมเงินเลย ก็ถือว่าสัญญากู้ยืมเงินนั้นตกเป็นโมฆะทั้งหมดทั้งในส่วนของต้นเงินและดอกเบี้ย เพราะถือว่าขัดต่อกฎหมาย

การรับโทษทางอาญาเกี่ยวกับการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรานั้น กฎหมายไทยบัญญัติโทษอาญาคือจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่กฎหมายสหรัฐอเมริกา มีโทษอาญาเพียงปรับ และ ริบทรัพย์สิน ส่วนกฎหมายของประเทศพม่า มีโทษทางอาญา คือจำคุกและปรับ

8.4 การบังคับใช้โทษอาญาไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ พระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ได้นำโทษอาญามาบัญญัติไว้เพื่อป้องปรามเจ้าหน้าที่ผู้ให้กู้ไม่ให้กู้ยืมเงิน โดยเรียกอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด โดยกำหนดสภาพบังคับ (Sanction) ให้มีโทษจำคุก และหรือโทษปรับด้วย วัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับนี้จึงเป็นไปเพื่อข่มขู่ (Deterrence) ตัวผู้เรียกดอกเบี้ยเกินอัตราให้เกรงกลัวโทษทางอาญาที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเอง และยังเป็นการทำให้นักคนอื่น ทราบด้วยว่า หากตนเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราแล้วก็จะต้องรับโทษทางอาญาเช่นเดียวกัน อันเป็นการป้องกันมิให้นักคนอื่นไปกล้าตัดสินใจ ที่จะกระทำความผิดขึ้น ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการบังคับโทษอาญา เพื่อข่มขู่ แต่โทษอาญาที่บัญญัติไว้ใน กฎหมาย ฉบับนี้อาจ มีโทษทางอาญาไม่เหมาะสม ซึ่งโทษอาญาลักษณะเช่นนี้ไม่อาจทำให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้ที่จะผิดกฎหมาย เกรงกลัวได้ และ ส่วนใหญ่ก็ไม่สามารถดำเนินการตามกฎหมายกับนายทุนที่แท้จริงได้ ที่ผ่านมามีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง สามารถที่จะดำเนินคดีกับลูกน้องของนายทุนเท่านั้น ประกอบกับ กฎหมายฉบับนี้ไม่ได้บัญญัติโทษอาญาในเรื่องของการ ริบทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิด คือดอกเบี้ยที่ติดเกินกฎหมายไว้ด้วย

9 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแก้ไขเกี่ยวกับสาระสำคัญดังต่อไปนี้

9.1. ควรปรับปรุงอัตราดอกเบี้ยที่เกิดจากการกู้ยืมเงิน ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในเรื่องเงื่อนไข ของการกู้ยืม หากเป็นการกู้ยืมเงินที่นำไปใช้ในการลงทุนหรือในทางธุรกิจก็ควรจะเป็นอัตราหนึ่ง หากนำไปใช้ในครัวเรือนก็เป็นอัตราหนึ่ง และการกู้ยืมเงินที่มีหลักประกันควรมีอัตราน้อยกว่าการกู้ยืมเงินที่ไม่มีหลักประกัน เหตุผลในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นนั้นเพราะเหตุว่า ค่าของเงินในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง แต่อัตราดอกเบี้ยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่เคยมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุง มีแต่สถาบันการเงินเท่านั้นที่ธนาคารแห่งประเทศไทยยอมให้คิดดอกเบี้ยเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดได้ จึงไม่เป็นการยุติธรรมสำหรับผู้ให้กู้หรือเจ้าหน้าที่มิใช่สถาบันการเงิน ที่มีความเสี่ยงในการให้กู้ยืมเงินมากกว่าสถาบันการเงินต่าง ๆ แต่ไม่อาจคิดดอกเบี้ยได้มากกว่าหรือเท่ากับสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยให้การรับรองได้

9.2. ควรปรับปรุงหรือแก้ไข พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราพ.ศ. 2475 มาตรา 3 ให้มีความสอดคล้องกับ ดอกเบี้ยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 โดยเปลี่ยนแปลงโทษทางอาญากับเจ้าหน้าที่ผู้ให้กู้ที่ยังคงคิดดอกเบี้ยเกินอัตราเช่นกัน ดังนั้น เห็นสมควรที่จะปรับโทษอาญาเพิ่มขึ้นจากเดิม และมีบทบัญญัติการปรับดอกเบี้ยที่ผู้ให้กู้ได้รับไปแล้วด้วย เพราะถือว่าผู้ให้กู้ได้มาโดยการกระทำความผิดกฎหมาย เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีผลเป็นการข่มขู่ผู้ให้กู้ให้เกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมายด้วย รวมทั้งเป็นการชี้ให้เห็นประโยชน์ของการกู้ยืมเงินที่มีการเรียกดอกเบี้ยที่เป็นธรรมและเหมาะสม อันจะส่งผลให้กฎหมายเกี่ยวกับการคิดดอกเบี้ยเกิดความเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

10. บรรณานุกรม

พิชัยศักดิ์ หรยางกูร ศ. นริศรา แดงไผ่, **หลักความยินยอม** (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช)

www.stou.ac.th สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2557

บรรจง บินกาซัน, **ฤทธิ์มหันต์ของดอกเบี้ย**, มูลนิธิสันติชน, วันที่ 12 เมษายน 2557

ภาคภูมิ เวทย์วิทยาวัฒน์ “**กฎหมายเกี่ยวกับการคิดอัตราดอกเบี้ยจากสัญญาสินเชื่อ ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทยและกฎหมายพม่า**” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2556)

นฤมล อินทโณม “**ผลกระทบต่อภาระหนี้สินของทหารชั้นประทวน**” วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศิลปากร (2554)

เพ็ญศรี พิทักษ์ธรรม มัชฌิมาภิโร, **ทฤษฎีองค์การ** (สงขลา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย, 2551)

อดุล ขาวลอบ, **ลูกหนี้ที่รัก** (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน , 2542)

ถวิล นิลใบ รศ. **ราคาทองคำ: อดีต ปัจจุบัน อนาคต**, คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง สืบค้น

เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2557 www.dailynews.co.th

นัฐวุฒิ วิทยศักดิ์พันธ์ “**อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ: ศึกษากรณีหนี้ของระบบของผู้ประกอบธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ภายใต้พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475**” วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2549)

สามารถ เตชะวงศ์ “**ค่านิยมและพฤติกรรมในการดำรงชีวิตของข้าราชการครูที่มีหนี้สิน**” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ , มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2545)

ปริศนา สมศักดิ์โยธิน “**ความผิดเกี่ยวกับศาสนาตามประมวลกฎหมายอาญา: ศึกษากรณีการกระทำ ความผิดต่อพระพุทธศาสนา**” วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2544)

เทพพนม เมืองแมน และ สวิง สุวรรณ, **พฤติกรรมองค์กร** (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2549)

สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์ กับพวก, **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2551**

พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475

The Federal Consumer Credit Protection Act of 1968

Tex Const., Art. 16, 11 (2001)

The Texas Finance Code

Usurious Loans Act 1918

Money Lenders Act 1945

Contract Act 1872

Interest Act 1839

Financial Institution of Myanmar Law 1990

Central Bank of Myanmar Law 1990

Microfinance Law 2011